

Kronika

Ksenija Končarević

XXV SKUP SLAVISTA SR SRBIJE

U Beogradu je od 29. do 31. januara 1987. u organizaciji Saveza slavističkih društava SR Srbije održan XXV skup slavista, u čijem su radu, pored slavista sa Beogradskog univerziteta i većeg broja stručnjaka iz raznih krajeva SR Srbije, učestvovali i gosti iz drugih republika i pokrajina (SR Bosne i Hercegovine, SR Crne Gore, SAP Kosova i SAP Vojvodine). Referatima i diskusijama na Skupu bilo je obuhvaćeno pet tematskih celina: 1. Transkripcija sa slovenskih jezika na srpskohrvatski, 2. Prevođenje sa slovenskih jezika na srpskohrvatski, 3. Vuk i slovenske kulture (povodom 200-godišnjice rođenja), 4. A. S. Puškin (povodom 150-godišnjice smrti) i 5. Nastava ruskog jezika u srpskohrvatskoj govornoj sredini.

Nakon pozdravnih govora dr Dragoljuba Veličkovića, predsednika Saveza slavističkih društava SR Srbije i dr Vojislava Stojanovića, predsednika Naučnog društva i Udruženja univerzitetskih profesora SR Srbije te svečane doделе povelja i zahvalnica zaslužnim članovima Saveza društava, održana je prva plenarna sednica, posvećena problemima transkripcije sa slovenskih jezika na srpsko-hrvatski.

U referatu *Neki problemi transkripcije stranih imena* dr Mitar Pešikan najpre se osvrnuo na važeća pravopisna rešenja (izvorno i fonetsko pisanje slovenskih vlastitih imena), ukazujući i na izvesne teškoće i nedoslednosti u njihovoj praktičnoj primeni, te, u cilju izbegavanja proizvoljnosti i šarenila u ovoj oblasti, dao i nekoliko konkretnih preporuka koje se tiču dvojakog pisanja tuđih vlastitih imena, transkripcije već ukorijenjenih reči, izbegavanja izgovornih ili morfoloških teškoća i odnosa prilagođenog prema izvornom pisanju. Dr Đorđe Živanović u radu *Neka pitanja iz transkripcije poljskih imena* analizira kako slučajeve pogrešnog prenošenja imena iz poljskog jezika, do kojih dolazi usled nepridržavanja postojećih pravopisnih odredbi, tako i izvesna otvorena pitanja (npr. transkribovanje poljskih *ś*, *ź*), koja zaslužuju dublje i svestranije razmatranje radi eventualnog menjanja ili usavršavanja pravopisnih rešenja. Izlaganje dr Radmila Marojevića *Ruski antroponimi i toponimi u srpskohrvatskom tekstu (problemi transkripcije i tvorbeno-gramatičke adaptacije)* posvećeno je: a) razmatranju istorije pitanja transkripcije ruskih imena u pravopisnim priručnicima i posebnim radovima, b) raspravi o teorijsko-metodološkim pitanjima transkripcije ruskih antroponima i toponima, sa posebnim osvrtom na fonetski, odnosno fonološki kriterijum u transkripciji i njegov odnos prema grafičkom kriterijumu, uz obrazloženje potrebe uvođenja morfolškog i morfolškog kriterijuma u transkripciju imena sa slovenskih jezika i c) razmatranju nekih konkretnih pitanja transkripcije ruskih antroponima i toponima. U radu *Transkripcija, transliteracija i teorija jezika u kontaktu* dr Predrag Piper, nakon kraćeg pregleda proučavanja trans-

kripcije i transliteracije u dosadašnjem razvoju teorije jezika u kontaktu, ukazuje da je proučavanje adaptacije stranih elemenata u određenom jeziku prvenstveno predmet nauke o datom jeziku i teorije jezika u kontaktu. Razmatrajući problem nedovoljne razrađenosti pojmovno-terminološkog aparata, dr Piper se zalaže i za izdvajanje slučajeva transfonetizacije, pored već ustaljenih termina transkripcija, transliteracija i transfonemizacija. Data je i detaljna analiza nekih problema transliteracije ruskih reči u srpskohrvatskom jeziku. Mr Andrej Stojanović na materijalu ruskih pozajmljenica (toponima) iz pisanih izvora analizira, iz sinhronijske perspektive, uklapanje ruskih toponima u fonološki i morfološki sistem srpskohrvatskog jezika i načina njihova preuzimanja (transkripcija, prevođenje) u naš jezik (*Adaptacija ruskih toponima u savremenom srpskohrvatskom jeziku*). U referatu mr Mihala Tira *Transkripcija u dvojezičnim ličnim kartama srpskohrvatsko-slovačkim u SAP Vojvodini* tretira se problematika specifična za uslove višejezičnosti u ovoj pokrajini. Analiza je izvršena na većem broju primera koji, između ostalog, ilustruju i neke nedoslednosti i odstupanja od pravopisnih rešenja na što se nailazi u praksi.

Druga tematska oblast, vezana za pitanja prevođenja sa slovenskih jezika na srpskohrvatski, zastupljena je sa šest saopštenja. Zapaženo izlaganje dr Vere Nikolić *Neki problemi vezani za prevođenje leksike (na materijalu »Prošlosti i razmišljanja« A. I. Hercena)* sadrži analizu leksičkih i stilskih karakteristika Hercenova dela uz ukazivanje na izvore teškoća pri prevođenju njegovih dela (prisustvo većeg broja ruskih i zapadnoevropskih realija, nepravilnih sintaksičkih konstrukcija, galicizama različitih nivoa — reči, izraza i sintaksičkih konstrukcija, raznih stranih elemenata infiltriranih u ruski tekst, originalnih Hercenovih metafora, arhaičnih značenja frazeologizama itd.), pri čemu su dati i neki konkretni primeri prevodilačkih rešenja. U radu *Problemi prevođenja afiksalskih neodređenih zamenskih reči sa ruskog na srpskohrvatski jezik* na nizu primera, ekscerpiranih iz književnih tekstova ruskih odnosno sovjetskih pisaca i pisaca sa srpskohrvatskog jezičkog područja (original i prevod), dr Borislav Vuković nakon studiozne analize tvorbenih, sintaksičkih i semantičkih karakteristika neodređenih zamenica i zamenskih priloga u ruskom jeziku u poređenju sa srpskohrvatskim ukazuje na izvesne teškoće prilikom njihova prevođenja. Referat mr Borisava Tošića *Prevod kao građa za dvojezični rečnik* govori o potrebi korišćenja rezultata poređenja teksta originala i teksta prevoda u procesu stvaranja dvojezičnih rusko-srpskohrvatskih i srpskohrvatsko-ruskih rečnika. Istaknuto je takođe da je ovaj princip bio zastupljen u našoj leksikografskoj tradiciji (za njegovu primenu zalagao se i utemeljivač naše slavističke nauke Radovan Košutić). Mr Dragovan Čampar u radu *Prevodna ekvivalencija frazeologiziranih imeničkih deminutiva* daje pregled osnovnih tipova prevodnih veza i semantičkih odnosa između ruskih i srpskohrvatskih frazeoloških jedinica sa frazeologiziranim deminutivnim imeničkim elementom. Analiza je izvršena na leksikografskom materijalu i na osnovu poređenja originala i prevoda umetničke književnosti. Na bogatom jezičkom materijalu mr Marija Tomašević analizira prevođenje poljskog bezličnog prošlog vremena na srpskohrvatski jezik, ukazujući na ambivalentnost u pogledu izbora glagolskog stanja i semantičku polivalentnost kada se radi o izboru vremena u srpskohrvatskom prevodu — prevodni ekvivalenti su perfekat, aorist i imperfekat (*O prevođenju poljskog bezličnog prošlog vremena na srpskohrvatski jezik*). Ova tematska oblast zaključena je zanimljivim etimo-

loškim prilogom *Da li je svako ne u ruskom jeziku 'ne'?* mr Živojina Trajkovića.

Naredna plenarna sednica protekla je u znaku obeležavanja značajnog jubileja — 200-godišnjice rođenja Vuka Stefanovića Karadžića. Delatnost velikana naše kulture ovom prilikom osvetljena je iz ugla dodira i veza sa kulturom drugih slovenskih naroda. Dr Golub Dobrašinović prikazao je raznoliko i višestrano prisustvo Rusije u delu i pokretu Vuka Karadžića, navodeći mnoštvo zanimljivih pojedinosti iz života tvorca našeg književnog jezika (*Rusija u pokretu i delu Vuka Karadžića*). O Potebnjinoj rekonstrukciji usmene kulture iz Vukove građe govorio je dr Novica Petković, dok je mr Samuel Fekete opisao Vukove kontakte sa istaknutim pregaocima češke i slovačke kulture, ukazujući na borbu za književni jezik na narodnoj osnovi kao zajednički element njihovih nastojanja (*Vuk Karadžić i Slovaci*).

Značajne priloge proučavanju paralela između ruskog i duhovnog života jugoslovenskih naroda predstavljaju i izlaganja dr Mile Stojnić o sličnostima i razlikama u delu najvećih predstavnika romantizma u ruskoj i srpskoj književnosti (*Puškin i Branko Radičević*) i dr Milisava Filipovića o ocenama Puškinova stvaralaštva i prevodima njegovih dela na stranicama časopisa izdavnih tokom prošlog stoleća u Crnoj Gori (*Puškin u crnogorskim časopisima XIX veka*).

Iz oblasti metodike nastave ruskog jezika podneto je šest saopštenja. U radu dr Stojadina Kostića, nakon kratkog pregleda shvatanja sovjetskih i stranih metodičara o funkcionalnosti književnog teksta u procesu nastave, argumentovano se izlažu pogodnosti koje pružaju tekstovi iz umetničke književnosti i principi njihove obrade. Karakteristike jezika poslovne korespondencije sa posebnim osvrtom na način njegove obrade u usmerenom obrazovanju predmet su referata dr Ljube Milinkovića. Izlaganje mr Nadežde Laidonović-Stojanović posvećeno je skraćenicama u jeziku nekih tehničkih nauka, dok je o nastavi ruskog jezika u trgovinskoj struci govorio Risto Lojpur. Priloge iz oblasti metodike dali su i Draginja Čirić (*Koncepcija stvaranja udžbenika ruskog jezika*) i Blgažo Radović (*Igra kao tip vežbanja u nastavi ruskog jezika*).

U okviru rada Skupa održana je i promocija prve knjige »Slavističkog zbornika«, časopisa za slovensku lingvistiku i filologiju. U prvom broju zastupljeni su referati sa XXIV skupa slavista Srbije (Beograd, 23—25. januar 1986) čiji je predmet delatnost Radovana Košutića (1886—1949). Održana je takođe Godišnja skupština Saveza slavističkih društava SR Srbije, koji sledeće godine obeležava četrdeset godina postojanja.

U celini posmatrano, može se reći da je jubilarni XXV skup slavista doprineo daljem afirmisanju rezultata naše slavističke nauke, a potpunija slika o njegovu naučnom značaju steći će se svakako po objavljivanju saopštenja iz prvih dveju tematskih oblasti u narednoj knjizi »Slavističkog zbornika«.

Ernestina Landau

30 GODINA UČENJA ENGLESKOGA JEZIKA PO AVGS METODI
GUBERINA-RIVENC, PREMA TEKSTU LEKCIJA FILIPOVIĆ-WEBSTER

Ove godine, odnosno točnije 11. ožujka 1987. navršilo se punih 30 godina otkako je Ministarstvo prosvjete u Parizu odobrilo izdavanje prvog u svijetu

teksta za učenje engleskoga govornog jezika, sastavljenog prema općim principima audiovizualne globalnostrukturalne (AVGS) metode, koje su postavili Petar GUBERINA, Zagreb i Paul RIVENC, Pariz, a tekst za engleski jezik napisali Rudolf i Zdenka FILIPOVIĆ, Zagreb i Lilian WEBSTER, London. Knjige pod naslovom *English by the Audio-Visual Method, 1 and 2* izdala je izdavačka kuća Didier iz Pariza, koja je iste godine putem svojih poslovnih veza pustila knjige u prodaju po mnogim zemljama svijeta, kao npr. u Australiju, Brazil, Englesku, Italiju, Kanadu, Meksiko, SR Njemačku, SAD, Španjolsku, Švicarsku itd. Urednici toga izdanja bili su Petar Guberina i Paul Rivenc. Za jugoslavenske korisnike knjige pod naslovom *ENGLJSKI — audiovizualna metoda, I i II* u to vrijeme, kao i danas, izdaje Jugoton iz Zagreba. Ova metoda je do danas uspješno poslužila tisućama korisnika za učenje engleskoga govornog jezika.

Tridesetogodišnja primjena AVGS metode dokazuje svoju svrsishodnost i efikasnost u učenju engleskog (i drugih stranih živih) jezika budući da se slušajući intonativno i glasovno ispravno izgovoreni tekst nekog dijaloga imitiranjem pokušava izgovoriti na sličan način, dok slike neke situacije (prikazane na filmu ili slici) povezuju kontekst sa situacijom. Čestim slušanjem i ponavljanjem teksta lekcija neprimjetno i nesvjesno prihvaća se identičan način izgovora i izražavanja.

Tekst je snimljen u dvije brzine govora. Prva brzina je, radi boljeg razumijevanja, usporjena, i to s pauzama unutar duljih rečenica, dok druga brzina odgovara normalnom govoru u kojem se čuju nastale glasovne promjene zbog asimilacije ili elizije glasova. Poznata je izreka da je za ispravan govor engleskog jezika daleko važnija ispravna upotreba akcenta, radi isticanja ritma, te intonacije, radi isticanja melodije rečenice, negoli potpuno ispravan izgovor engleskih riječi. U engleskome govornom jeziku intonacija ima vrlo važnu ulogu jer, vrlo često, jedna te ista rečenica izgovorena različitom intonacijom može imati različito, pa čak i suprotno značenje.

Dijete nesvjesno uči govoriti i povezuje odgovarajuće značenje rečenica s odgovarajućom melodijom. Dokazano je da se do devete godine života može naučiti drugi strani jezik sa svim njegovim karakteristikama bez ikakvog utjecaja materinskog (prvog) jezika. Međutim poslije devete godine života utjecaj materinskog jezika postaje tako velik da je potreban znatan napor da se prevladaju već stečene navike govora.

Praksa je pokazala da nije dovoljno samo slušati i ponavljati tekst lekcija za vrijeme trajanja tečaja engleskog jezika. Učenjem engleskog jezika AVGS metodom memorira se i više lekcija s odgovarajućim ritmom i intonacijom, međutim ako se lekcije češće ne ponavljaju, tekst i njegova karakteristična obilježja brzo se zaborave. Čestim ponavljanjem, odnosno imitiranjem rečenica s ispravnim ritmom i intonacijom, uz obaveznu povezanost nenaglašanih riječi u rečenici, može se spontano savladati ispravan izgovor rečenica i tako naučiti govoriti engleski. Na taj način moguće je premostiti najveću poteškoću da razumijemo Engleza kaka govori, odnosno da on razumije nas, tako da engleski stvarno zvuči engleski.

Korištenjem fonetski transkribiranog teksta lekcija olakšalo bi se, posebno vizualnim osobama, da uz kvalitetan snimak (gramofonski ili magnetofonski) lako nauče pravilan izgovor engleskog jezika, tj. da prozodijski označen engleski tekst čitaju fonetski, uz pravilan ritam i intonaciju, kao što je to slučaj u našem jeziku.

Tekst za učenje engleskoga govornog jezika Filipović-Webster, uz pomoć AVGS metode, dostigao je najveću kvalitetu zahvaljujući upravo angažiranju vrhunskih engleskih fonetičara — A. C. GIMSONA, Olive M. TOOLEY i J. D. O'CONNORA — s University College London iz Londona za spikere teksta lekcija. U svijetu i kod nas napisano je otada dosta knjiga za učenje engleskoga govornog jezika u kojima se primjenjuje AVGS metoda, međutim po kvaliteti engleskog izgovora tekst Filipović-Webster sigurno je jedan od najboljih do danas snimljenih tečajeva engleskoga govornog jezika. Ovim se želi naglasiti da je za ispravno i kvalitetno spikiranje engleskog teksta lekcija neobično važno da ga spikira ne samo Englez lingvist, nego upravo Englez fonetičar, što ovaj AVGS tečaj engleskog govornog jezika i posjeduje.

Stanko Žepić

SASTANAK PREDSDJEDNIŠTVA IDV-a (INTERNATIONALER DEUTSCHLEHRERVERBAND) S PREDSTAVNICIMA NACIONALNIH SAVEZA

U organizaciji Goethe-Instituta iz Münchena održan je od 8. do 11. srpnja 1987. radni sastanak predsjedništva IDV-a, Međunarodnog saveza nastavnika njemačkog jezika, s predstavnicima nacionalnih saveza učlanjenih u IDV. Tri su teme bile predmet rasprave: komunikacija između predsjedništva i nacionalnih saveza, rad na projektu »Bestandsaufnahme und Bedarfsanalyse in bezug auf Deutsch als Fremdsprache« i rad na izradi čitanke za srednje i visoke škole »Friedensanthologie«.

1. Konstatirano je da postoje teškoće u komunikaciji predsjedništva s nacionalnim savezima jer svi predstavnici nacionalnih saveza rade volonterski i često se mijenjaju, a da IDV ne dobiva obavijest o promjeni adrese i imena predstavnika. Pored toga u mnogim zemljama ne postoje nacionalna društva nastavnika njemačkog jezika nego su ona obično dio multilingvalnih društava. Za nas nastavnike njemačkog jezika u Jugoslaviji situacija je još kompliciranija jer postoje republička društva koja su ujedinjena u Savez društava nastavnika stranih jezika i književnosti, tako da je naša veza sa IDV moguća samo preko nekoliko posrednika.

2. Predsjedništvo IDV-a poslalo je anketu svim nacionalnim savezima da bi se informiralo o položaju nastavnika i stanju nastave njemačkog kao stranog jezika te da bi dobilo podatke o potrebama koje treba zadovoljiti da bi se nastava njemačkog jezika unaprijedila. Na tu anketu odgovorila je polovica nacionalnih saveza (među onima koji nisu odgovorili bila je i Jugoslavija). Odlučeno je da se pitanja u anketi pojednostavne i da se ponovno pošalju svim nacionalnim savezima. Podaci iz te ankete potrebni su da bi se vidjelo pravo mjesto njemačkog jezika i zaustavilo neopravdano smanjivanje nastave njemačkog jezika u svijetu. Prema podacima kojima sada raspolazemo, njemački, koji je iza ruskoga drugi po redu materinski jezik u Evropi, poučava se u više od 60 zemalja svijeta i obuhvaća oko 20 milijuna ljudi koji uče njemački i oko 160 000 nastavnika njemačkog jezika. Njemački međutim sve više gubi značenje kao jezik znanosti i jezik komunikacije, što dovodi do sve veće redukcije njemačkoga kao nastavnog predmeta. U vezi s tim kritiziran je i Goethe-Insti-

tut koji u nekim zemljama neke svoje priredbe održava na engleskom. IDV nastoji i nastojat će i dalje da se tom negativnom trendu suprotstavi i da njemački kao strani jezik što više unaprijedi.

3. Na Internacionalnom simpoziju nastavnika njemačkog jezika održanom u Moskvi 1985. godine, koji je bio posvećen nastavi književnosti, odlučeno je da se sastavi antologija tekstova za srednje i visoke škole s tematikom mira. Radna grupa sastavljena od germanista iz različitih zemalja postavila je principe izbora (originalni, nepojednostavnjeni tekstovi koji nose poruku mira, umjetnički vrijedni, ideološki nejednostrano akcentirani, srednje težine, ne duži od nekoliko stranica, iz sadašnjosti i prošlosti) i predložila provizorni izbor od 125 tekstova (15 tekstova do 17. stoljeća, 8 iz 18. stoljeća, 19 iz 19. stoljeća i 83 teksta iz 20. stoljeća). Tekstovi su podijeljeni u tri grupe: »Die Signatur von Krieg und Frieden«, »Der Frieden als Ziel der Geschichte« i »Der Frieden als Notwendigkeit«. Nije se još razgovaralo o tome gdje bi se antologija štampala i kada bi trebala biti dovršena.

Osim o ovim temama, govorilo se i o organizaciji IX. simpozija nastavnika njemačkog jezika koji će se održati od 30. srpnja do 4. kolovoza 1989. u Beču. Generalna je tema simpozija »Moderner DaF-Unterricht. Anspruch und Wirklichkeit« sa 14 sekcija kojih su teme formulirane ovako:

1. Allgemeinsprache: Unterricht im Spannungsfeld von Können und Wissen.
2. Wissenschaftssprache/Fachsprachen: Einengung oder Ausweitung der Allgemeinsprache?
3. Landeskunde: Was soll sie, was kann sie?
4. Literarische Texte: Rückkehr zu überholter Tradition?
5. Kommunikativer DaF-Unterricht heute: Besinnung auf das Machbare.
6. Das Lehrbuch: Ausreichend als Unterrichts-Grundlage?
7. Prüfen und Beurteilen: Stimmen unsere Kriterien?
8. Lehrpläne: Anregung oder Hemmnis für den DaF-Unterricht?
9. Zweitspracherwerb als Fremdsprachenunterricht.
10. Lehrkräfte: Qualifikation zwischen Anspruch und Wirklichkeit.
11. Schüler und Schülerinnen: Objekte und Subjekte im DaF-Unterricht.
12. Technische Unterrichtsmittel: Möglichkeiten und Grenzen.
13. Erwachsenenunterricht.
14. Freies Forum.

Ovo neka bude ujedno i poziv našim nastavnicima njemačkog jezika da se s referatima pripreme za taj kongres.